

ZMIZELÝ KOSTEL

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
ULIANA KLISHINA
2020–2021**

ZMIZELÝ KOSTEL

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

AUTOR PRÁCE ULIANA KLISHINA

VEDOUCÍ PRÁCE DOC. MgA. JAN STOLÍN

STUDIJNÍ PROGRAM: B8208 DESIGN

STUDIJNÍ OBOR: DESIGN PROSTŘEDÍ

LIBEREC 2021

FAKULTA UMĚNÍ A ARCHITEKTURY
TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

THE VANISHED CHURCH

BACHELOR THESIS

AUTOR ULIANA KLISHINA

SUPERVISOR DOC. MgA. JAN STOLÍN

STUDY PROGRAM: B8208 DESIGN

FIELD OF STUDY: ENVIRONMENTAL DESIGN

LIBEREC 2021

FACULTY OF ARTS AND ARCHITECTURE
TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE ZMIZELÝ KOSTEL

Jméno a příjmení: Uliana Klishina

Osobní číslo: A17000041

Studijní program: B8208 Design

Studijní obor: Design prostředí

Zadávací katedra: Katedra umění

Akademický rok: 2020/2021

Zásady pro vypracování: Cílem bakalářské práce je nalézt kvalitní řešení veřejného prostoru náměstí Českých bratří v Liberci. Hlavním cílem je připomenutí bývalé dominanty náměstí formou umělecké intervence. Ta bude začleněná do celkového využívání náměstí. Výtvarný návrh by měl připomenout zničenou dominantu náměstí, kterou byl evangelický kostel. Kromě výtvarného řešení se bude bakalářská práce zabývat také zelení a celkovou parkovou úpravou náměstí. Dalším cílem je zvýšení atraktivity řešeného místa pro občany a návštěvníky města a začlenit prostor do širšího kontextu města. Součástí bakalářské práce je také průzkum zájmu místních občanů pro případnou úpravu a následné využití tohoto veřejného prostoru náměstí.

1. Koncept
2. Vizualizace, fotodokumentace, videodokumentace
3. Průvodní teoretická zpráva v pevné vazbě, včetně zadání práce a prohlášení o autorském právu. Zpráva obsahuje mezi jinými úvod, přehled literatury a zdrojů, výsledky a diskuzi a řídí se specifikacemi v dokumentu „Požadavky na vypracování bakalářské práce – KUM“. Zdroje musí být citované dle Směrnice rektora TUL č. 5/2018.

4. Elektronická podoba všech částí bakalářské práce (akceptovatelné formáty pdf, pdf/A).

5. V systému STAG (Moje studium-Kvalifikační práce-Doplnit údaje o práci) vložit veškerá data o práci a soubor obsahující kompletní výkresovou i textovou dokumentaci, průvodní zprávu, technickou zprávu a doplnit související textová pole.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce: tištěná/elektronická

Jazyk práce: čeština

Seznam odborné literatury: GOODMAN, N.: Jazyk umění. Nástin teorie umění. Praha: Akademia, 2007. FELISTAK, F.: V pomoshch organizatoram parkov kultury i otdykha, 1935. GHEL, J.: Život mezi budovami. Brno: Nadace Partnerství, 2000. KRATOCHVÍL, P.: Městský veřejný prostor. Praha: Zlatý řez, 2015. PUČEROVÁ, K.: (ed.) Veřejný prostor CZ, Galerie Jaroslava Fragnera, 2017. KARPAŠ, R.: Kniha o Liberci, Dialog, 2004.

Vedoucí práce: doc. MgA. Jan Stolin

Katedra umění

Datum zadání práce: 22. února 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 28. května 2021

Ing. arch. MgA. Osamu Okamura děkan

doc. MgA. Jan Stolin vedoucí katedry

V Liberci dne 22. února 2021

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem. Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo. Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci. Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše. Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce. Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů. Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

V Liberci dne 27. května 2021

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé práce doc. MgA. Janu Stolínovi, za nasměrování a tvůrčí motivaci po celou dobu studia.

Dále děkuji panu Kamilu Nábělkovi za zajímavé rady nad teoretickou částí. Děkuji všem pedagogům, kteří mi pomohli a předali nové znalosti ve sféře umění. A také své rodině, kamarádům a příteli za neskutečnou podporu.

ABSTRAKT CZ

Cílem bakalářské práce je nalézt sofistikované řešení úpravy náměstí Českých bratří v Liberci. Hlavním cílem je připomenutí bývalé dominanty náměstí formou umělecké intervence. Ta bude začleněná do celkového využívání tohoto veřejného prostoru. Výtvarný návrh by měl připomenout zničenou dominantu náměstí, kterou byl evangelický kostel. Kromě výtvarného řešení se bude bakalářská práce zabývat také okolní zelení a celkovou parkovou úpravou náměstí. Dalším cílem je zvýšení atraktivity řešeného místa pro občany a návštěvníky města, a začlenit prostor do širšího kontextu města. Součástí bakalářské práce je také průzkum zájmu místních občanů pro případnou úpravu a následné využití tohoto náměstí.

Klíčová slova: kostel, dominanta, náměstí, veřejný prostor, úprava.

ABSTRACT EN

The aim of the bachelor's thesis is to find sophisticated solution of an adjustment of the Czech Brothers Square in Liberec. The main goal is to commemorate the former dominant of the square with the form of artistic intervention. This will be included in the overall use of the square. The artistic design should remind the ruined dominant feature of the square, which was the evangelical church. In addition to the artistic solution, the bachelor's thesis will also deal with surrounding green and the overall landscaping of the square. Another goal is to increase the attractiveness of this place for citizens and visitors of city Liberec and to integrate the space into wider context of the city. Part of the bachelor's thesis also contains a survey of the interest of local citizens for possible adjustment and subsequent use of this square.

Keywords: church, dominant feature, square, public space, adjustment.

OBSAH

ÚVOD	14
REFERENCE	16
HISTORIE MÍSTA	25
EVANGELICKÝ KOSTEL	30
SOUČASNÝ STAV A ÚZEMNÍ PLÁN	31
PRŮZKUM ZÁJMU MÍSTNÍCH OBČANŮ	36
IDEA, EXPERIMENTY A POSTUP ŘEŠENÍ	39
PRVNÍ NÁPAD	40
DRUHÝ NÁPAD	42
TŘETÍ NÁPAD	44
ČTVRTÝ NÁPAD	45
FINÁLNÍ NÁPAD	47
POHLED DO BUDOUCNOSTI	51
POUŽITELNÉ MATERIÁLY	61
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	65

ÚVOD

Co vedlo k volbě tématu?

Věnováním svého času a úsilí tomuto tématu jsem byla schopna navrhnout zdokonalení jedné z kulturních a historických částí města. Mým skromným přáním bylo, a stále je, připomenout lidem historii náměstí, vrátit zmizelou dominantu a samozřejmě obnovit potok lidí, který zde dříve byl, a stejně tak jako voda, s sebou odnášel myšlenky dobré i špatné, když přicházeli do tohoto nádherného kostela. Chtěla bych, aby toto místo bylo souborem pocitů a myšlenek, obrazů a nápadů, souvisejících s minulostí a současností.

Historické objekty, anebo památky, jsou struktury určené k udržení lidí, událostí a pocitů. Památky jsou naší historií, příležitostí nahlédnout skrze staletí do minulosti. Dalším důvodem jejich připomenutí je přemýšlet o smyslu, který může mít samostatná stavba, a přitom rozjímat o lidové tvořivosti. Z architekturního pohledu slouží historické objekty a památky jako vizuální centrum náměstí nebo jiného veřejného prostoru. Pokud se budeme obracet k funkci památníku, dokážeme se alespoň trochu přiblížit tehdejší době a představit si tak pohled na umění a architekturu spojenou s historií, například zmizením tohoto kostela. Právě takováto zamyšlení mne následně vedla k výběru tématu. Konkrétněji:

- obnovit a zvětšit objekt, který byl postaven v prostorách veřejného, běžně navštěvovaného, prostranství;
- připomenout si historii tohoto místa;
- esteticky upravit a zorganizovat veřejný prostor;
- vzdělat a navnadit další generace pro zachování či revitalizaci historických prostorů;
- dominantu bude sloužit jako vizuální centrum lidské tvořivosti.

Historii změnit nedokážeme, nicméně se z ní dokážeme poučit a určit tak lepší směr budoucnosti. Koneckonců stále čerpáme s odkazem na minulost, a to ve všech tématech. Římané říkali: „Ars longa, vita brevis“ – Umění je nekonečné, život je krátký. Bohužel život kostela zdaleka nekonečný nebyl a ráda bych jej připomněla v celkovém návrhu úpravy náměstí.

Kostel, který byl postaven před mnoha staletími, může přimět člověka přemýšlet o spoustě věcech a probudit tisíce myšlenek, o kterých člověk dříve ani nepřemýšlel. Každý z nás může cítit nerozlučné spojení s historií a kulturou vlasti, které jsou vyvolány v přítomnosti takovýchto historických míst.

Obrázek 1

REFERENCE

Jako reference a inspirace ke své práci uvedu několik podobných míst. Takových, kde dříve byly určité stavby, dokonce i lidé, a na jejich osudy nyní vzpomínáme v podobě myšlenek či právě památných objektů. Ty nám připomínají, jak je důležité vážit si toho, co máme, a připravují nás na budoucnost. Několik z nich mě zaujalo. V případě tohoto tématu se odkazuji na Národní památník a muzeum 11. září v New Yorku. Místo, kde stály dva mrakodrapy, ale při teroristickém útoku byly zničeny. Dva žulové sloupcovité monolity, umístěné do půdorysných základů bývalých "Dvojčat", s desetimetrovými vodopády po obvodu, byly obklopeny lidmi obtiskujícími na papír jména svých příbuzných. Architekti Michael Arad a Peter Walker se nesnažili ohromit návštěvníky designovými hrátkami, ale nechali promluvit samotné místo. Reflektováním absence a podtržením následků útoků dosáhli zhmotnění promarněných životů. Jednoduché tvarosloví tak zdůrazňuje onu prázdnotu a ztrátu. Po obvodu bazénů jsou v bronzových deskách vyřezána jména téměř tří tisíců lidí, kteří nepřežili útoky 11. září (v New Yorku, Washingtonu a Pensylvánii) a předchozí útok na World Trade Center v únoru 1993. V noci jsou zespodu nasvícena, čímž je ještě zesílena prázdnota, kterou mají připomínat. Tvoří tak podstatu celého památníku, a proto byla jejich designu věnována velká pozornost. Památka je součástí pro každodenní život Newyorčanů. V jižní části Manhattanu tak vznikl prostor pro zastavení a zamyšlení.¹

Obrázek 2

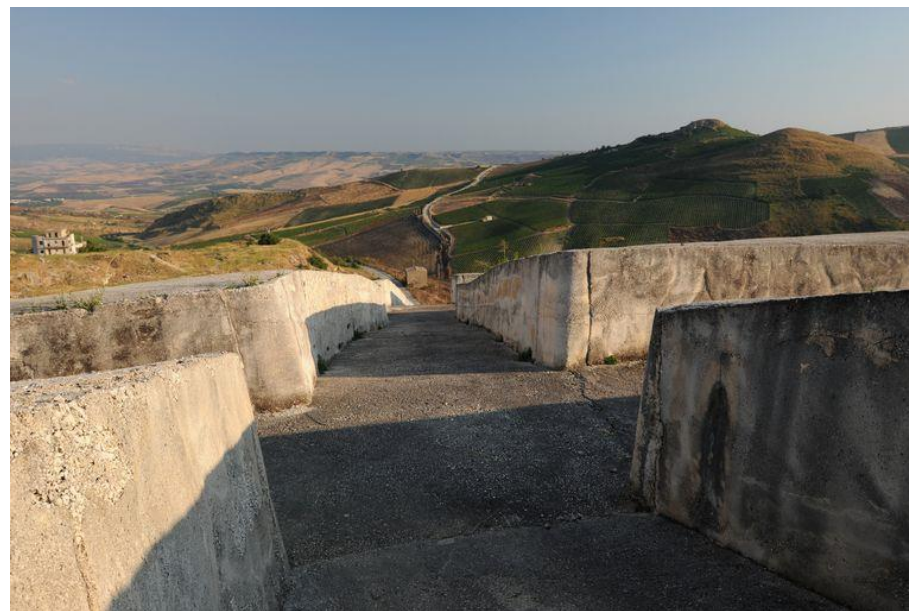
Obrázek 3

Druhá připomínka se nazývá Cretto of Burri, často označované jako Great Cretto. Je to ohromující dílo suchozemského umění realizované Alberto Burri, vycházející z trosek někdejšího sicilského města Gibellina Vecchia.

Při práci na projektu v letech 1984 až 1989 vypráví 80 m² bílého betonu a detritu příběh města vymazaného ze světových map. Bílé pruhy, kterými se dnes dá kráčet – podobně jako hluboké rány na Zemi – jsou stejné, jaké byly kdysi nalezeny v historickém městě před zemětřesením.²

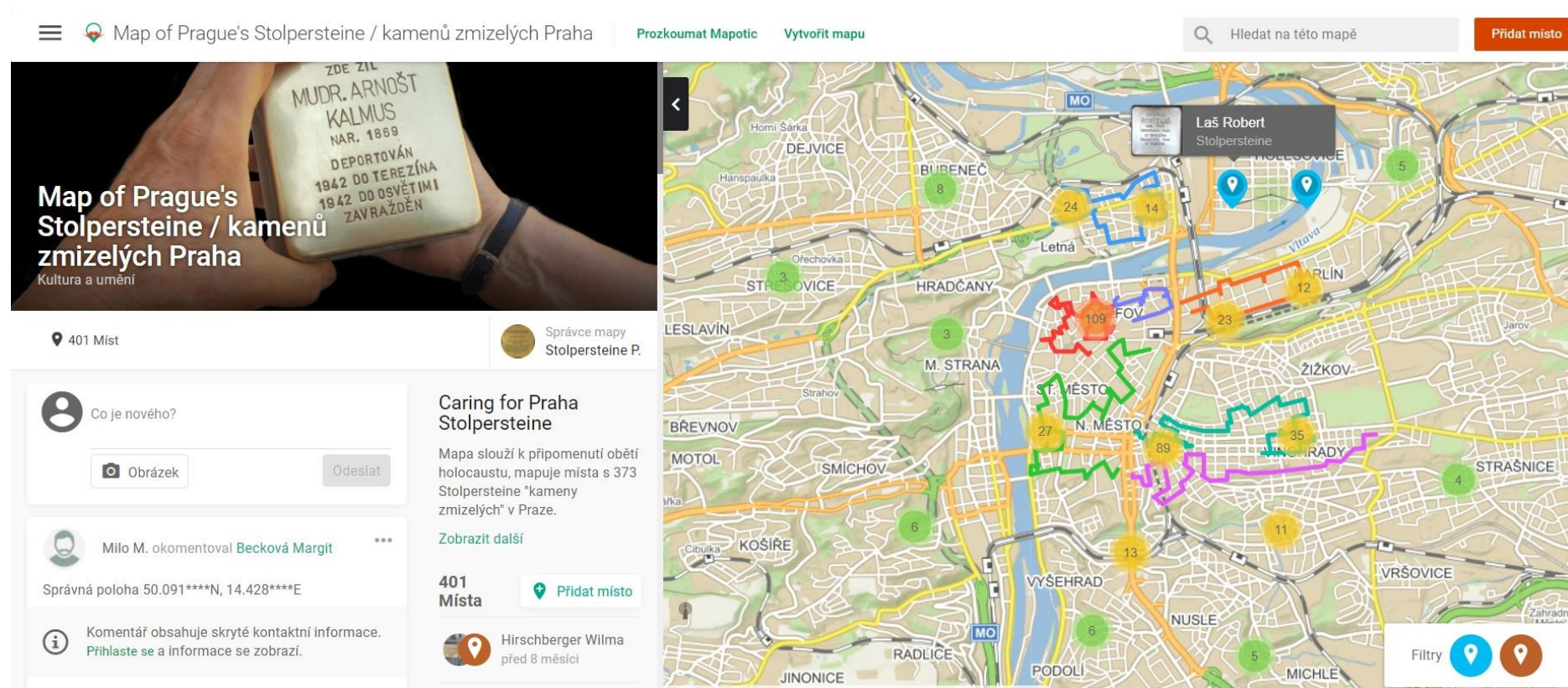
Obrázek 4

Obrázek 5

Další připomínka historie v intimním mikroměřítku konkrétního místa, tzv. stolpersteine – kameny zmizelých. V chodníku je bronzová kostka, o kterou máme jakoby zakopnout a připomenout si, že na tomto místě bydlel nějaký žid či židovská rodina, která skončila v koncentračním táboře. Je to způsob jako nenápadně, a přitom osobně připomenout osud individuálního člověka. Zmizel, ale právě ve svém chybění je přítomný.³

Níže můžeme vidět mapu, která ukazuje, kde můžeme najít kameny zmizelých.

Obrázek 6

Dále uvedu zajímavou památku, která se nachází v Berlíně, na náměstí Bebelplatz - „Versunkene Bibliothek“, překládáno jako knihovna v podzemí. Jejím autorem je izraelský architekt Micha Ullmann. Uprostřed náměstí, pod tlustým skleněným čtvercem, je bílá místnost s prázdnými knihovny. Kouzelná záře šířící se pod sklem přitahuje kolemjdoucí – zejména v noci vypadá působivě. Památník ukazuje, co chybí. Pod zemí, téměř z dohledu, žádné knihy, prázdné bílé police, přímo pod Bebelplatz. To, co bylo ztraceno a spáleno, byly knihy těch, kteří byli nacisty ostrakizováni a pronásledováni, kteří museli opustit zemi a jejichž příběhy již nesměly být vyprávěny. Prázdný prostor pod zemí přináší myšlenku ztráty. Vedle skleněné desky je malý vysvětlující nápis: „Na tomto náměstí 10. května 1933 nacističtí studenti pálili knihy“.⁴

Obrázek 7

Další památkou, která nám připomíná, že na jejím místě došlo k významné události historie, je Ztracený dům. Podél ulice, kde se po sobě táhne řada domů, se objevuje zející prázdnota. Býval zde dům, ve kterém mimo jiné žili Židé. Chybějící anebo Ztracený dům je jen prázdný prostor mezi dvěma budovami. Přesto nám něco říká. Jako by zde měla stát další budova. Ve skutečnosti byla zničena bombovými útoky v únoru 1945. V roce 1990 přišel francouzský umělec Christian Boltanski s nápadem umístit na stěny stávajících budov plakety se jmény obyvatel chybějícího domu. V tomto případě kombinace jmen a prázdného prostoru připomíná hrůzy války.⁵

Obrázek 8

Dále chci vzpomenout památku, kterou jsem osobně navštívila v roce 2018 s fakultou architektury a umění v Berlíně. Jedná se o jeden z nejznámějších památníků zavražděných Židů v Evropě, známý také jako památník holokaustu, navržený architektem Petrem Eisenmanem a inženýrem Buro Happoldem. Skládá se z pozemku o rozloze 19 000 čtverečních metrů pokrytého 2 711 betonovými deskami nebo stélami, uspořádanými do rastru na svažitém poli. Památník zahynulým evropským Židům se stal stejně nedílnou součástí panoramatu města jako Reichstag, Charlottenburg a Unter den Linden, které zde stojí po staletí. Památník obětem se stal živějším než ostatní. Lidé zde sedí a leží na stélách, běhají po nich, skáčou na ně, hrají si na schovávanou. Pro někoho symbol pokračování života, pro jiné projev neúcty – kdo ví? Není nesmrtelnost těch, kteří zahynuli, skryta v paměti, kterou zanechali ostatním? Pokud se však vydáte do samého srdce památníku podél nerovností, vln pod nohama, pak někde tam začnete pocítovat, jaká neuvěřitelná, bolestně zvonící prázdnota, měla obklopit židovskou populaci v Evropě. Neexistuje žádná cesta ven. Není kam utéct a ze všech stran jsou stěny tlačící na psychiku člověka. V určitém okamžiku se velmi ostře a zřetelně začnete cítit jako uprchlík, člověk bez domova a bez kořenů, ztrácíte smysl pro čas a jste si vědomi beznaděje.⁶

Obrázek 9

Neodcházejme daleko, protože v České republice existuje více než jedno místo, které dříve představovalo něco jiného. Například stará radnice v Liberci. Právě před 120 lety, 18. dubna roku 1893, proběhlo slavnostní rozloučení se starou radnicí, které příznačně uzavřelo jednu etapu ve vývoji města a otevřelo novou. V současné době nám ji připomínají pouze tmavé dlažební kameny, které obkreslují její půdorys.⁷

Obrázek 10

Obrázek 11

Dále, přesně před 37 lety, došlo k největší změně tramvajového provozu v novodobé historii Liberce. Tramvaje nadobro zmizely z centra města, což podle některých kritiků způsobilo jeho pozdější vyliďňování. Do Moskevské a Pražské ulice už se nikdy nevrátily, stejně jako k radnici na dnešní Benešovo náměstí. Tramvajové koleje byly ze staré trasy vytrhány, jejich připomínkou je pouze malý kousek kolejnice v dlažbě v horní části Pražské ulice a v Moskevské ulici zbytek výhybky.⁸

Obrázek 12

Obrázek 13

Zaujal mě ještě jeden objekt v Praze. Mladý sochař Otakar Švec dostal za úkol navrhnout pomník vůdci komunistického lidu Josifu Stalinovi. Autor udělal vše, co bylo v jeho silách, a práce byla dokončena včas: 1. května 1955 byl slavnostně otevřen pomník generálního tajemníka, který se stal největší sochou ve městě, což vzhledem k situaci tehdejší doby nebylo překvapivé. Za zády vůdce, v hustých řadách s inspirovanými tvářemi, stály masy lidí, které čekaly a věřily, že budou vedeni k světlejší budoucnosti, což se však nestalo. Poté se konal slavný XX. Stranický kongres, na kterém bylo oznámeno odsouzení Stalinova kultu osobnosti a demontáže památek po celém SSSR. Tato rozhodnutí se do Prahy dostala až v roce 1962. Stalinovi soudruzi srovnali monument se zemí a vstupy do podzemních místností pod základnou sochy byly zatlučeny deskami. To nezabránilo rozvážnému mládí, aby tam o něco později založilo rockový klub a následně rozhlasovou stanici s názvem Rádio Stalin. Stanice by byla zachována, nebýt Generální československé výstavy z roku 1991, která se tehdy konala. Právě pro její otevření bylo rozhodnuto o instalaci obřího metronomu nad Vltavou v místě rozhlasové stanice, jehož autorem byl sochař Vratislav Karel Novák. Zpočátku se předpokládalo, že metronom bude umístěn pouze dočasně, ale chlubí se zde dodnes vysokou návštěvností nejen místních obyvatel. Slouží jako připomínka odpočítávání neúnavného běhu času, a také toho, že nic netrvá věčně.⁹

Obrázek 14

Obrázek 15

Tyto památky, architektonické objekty a památníky jsou navždy propojeny s osudem města a jeho událostmi. Všechny tyto reference nám ukazují, že můžeme alespoň částečně obnovit historii místa, které mohlo dříve znamenat pro lidi něco více. Toto mne inspirovalo k vytvoření dominanty, která by posloužila hlavně připomínkou.

HISTORIE MÍSTA

Někdejší samostatné vrchnostenské město Kristiánov, vybudované na principu zahradního města více než sto let před tím, nežli byla poprvé vydána klíčová kniha Ebeneзера Howarda Zítřek. Pokojná cesta ke skutečné reformě (1898), představuje jedno z nejpozoruhodnějších klasicistních založení na Libereckém území. Jednalo se o regulovanou plánovanou výstavbu pod dohledem vrchnosti a za duchovního otce podniku je považován hrabě Kristián Kryštof Clam-Gallas. Kristiánov plnil funkci architektonického předpolí zámeckého areálu a vytvářel reprezentativní pohledovou kulisu hlavní příjezdové komunikace k zámku od Prahy.

Sídliště bylo vybudováno ve dvou fázích. Během první (1788-1796) bylo po obou stranách dnešní ulice 8. března (zamýšlené a projektované jako podlouhlé náměstí) postaveno celkem 12 volně stojících domů, na každé straně po šesti. Za druhé fáze (1795-1800) bylo v roce 1795 vytyčeno druhé náměstí, které mělo mít půdorys pravidelného čtverce, ovšem kvůli svažitému terénu a z důvodu lepšího obestavení bylo v letech 1795–96 zmenšeno na své západní straně o jeden blok. Uprostřed náměstí byl původně glorieta, od něhož se paprskovitě rozbíhalo lipové stromořadí (odtud původní název Lipové náměstí – Linden Platz), který později nahradil nerománský kostel od Gustava Sacherse, zbořený v 70. letech 20. století.¹⁰

Obrázek 16

Obrázek 17

Obrázek 18

Kostel byl postaven pro liberecké evangelíky, kteří doposud neměli na území města vlastní svatostánek. Stavbě předcházela mnohá jednání, na nichž se zvažovalo umístění novostavby. Nakonec magistrát rozhodl, že kostel bude postaven v prostoru náměstí Českých bratří, navzdory protestům místních obyvatel. Jedná se o první velkou realizaci Gustava Sacherse v Liberci a nezapře architektovo školení v Mnichově. Kostel, tvořící dominantu této části města, byl kvalitním příkladem historizující, mnichovsky orientované architektury, inspirované kostelem sv. Ludvíka v Mnichově (1829–44) od Friedricha von Gärtnera, jenž mu mohl posloužit jako předobraz. Společné rysy lze vysledovat rovněž i u o něco mladšího starokatolického kostela ve Varnsdorfu, postaveného v letech 1875–78. Neorománská trojlodní hala s polygonálním závěrem měla štíhlou oktogonální věž na západním průčelí. Uvnitř kostela se nad hlavním vstupem nacházela polygonální varhanní empora a po stranách bočních lodí byly umístěny galerie. Na svou dobu poměrně progresivní bylo konstrukční řešení, kdy se namísto klenby uplatnil plochý strop, nesený litinovými sloupy, a dvouetážové uspořádání, ovlivněné svažitým terénem náměstí. Do spodního podlaží vedl vstup v ose presbyteria. V letech 1970–71 se uvažovalo o přeměně kostela na koncertní síň, pod vedením architekta Svatopluka Technika vypracovala SPŠ stavební Liberec příslušnou studii. Nakonec byl přes veškeré snahy léta nevyužívaný, vyhořelý a zanedbaný kostel roku 1976 zbořen.¹¹

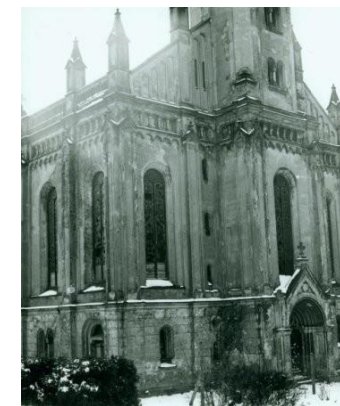
Obrázek 19

Obrázek 20

Obrázek 21

Obrázek 22

Obrázek 23

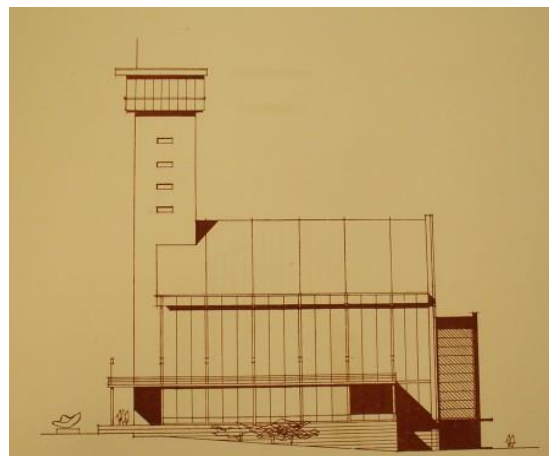
Obrázek 24

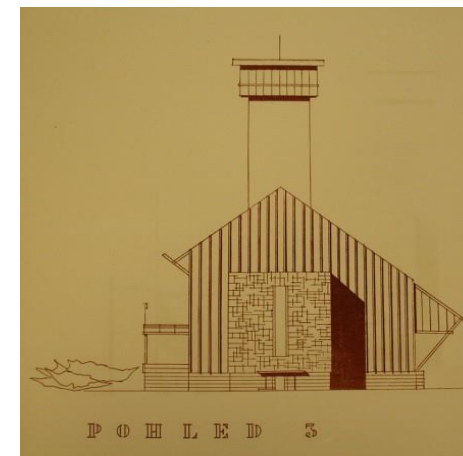
Obrázek 25

Obrázek 26

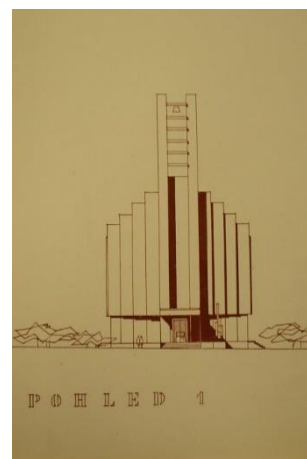
Obrázek 27

Obrázek 28

Obrázek 29

Obrázek 30

Obrázek 31

Obrázek 32

Obrázek 33

Obrázek 34

EVANGELICKÝ KOSTEL

Co je to evangelický kostel? Z hlediska vnitřní výzdoby jsou prostory evangelických kostelů celkem jednoduché. Evangeličtí křesťané nemají prakticky žádnou symboliku typickou pro církve takzvaných „tradičních“ křesťanských denominací.

Hlavní bohoslužba (neboli „setkání“) se v evangelických církvích koná zpravidla v neděli. Setkání se konají také ve všední dny. V mnoha církvích existují „domácí skupiny“ - společenství, společné studium Bible, modlitby a bohoslužby na hudbu křesťanů žijících ve stejné oblasti v domě jednoho z věřících. Většina nedělních bohoslužeb evangelických křesťanů začíná službou chvály a uctívání – zpěvem na hudební nástroje, nejčastěji na popovou hudbu. V tomto případě se v některých kostelech používá zesilovací zařízení a světelné efekty.

Všichni farníci jsou povzbuzováni, aby se během bohoslužby společně modlili. V mnoha evangelických církvích je výzva k dobrovolným darům, což vysvětluje význam a smysl odpovědného řízení zdrojů, včetně podpory místní církve a misijní služby.

Dále ve službě zazní jedno nebo více kázání, končící výzvou k pokání a určitými činy.

Rituál v evangelických církvích je omezen na minimum. Hlavními obřady neboli svátostmi jsou křest vodou a večeře Páně (přijímání nebo lámání chleba).¹²

SOUČASNÝ STAV A ÚZEMNÍ PLÁN

Park na náměstí Českých bratří se nachází v centru města a za zmínku stojí tyto body:

- na území parku nejsou mokré nížiny s bažinatou a nevysychající půdou;
- půda je suchá a rychle propouští vlhkost;
- park má velké množství stromů a keřů, jako například borovice, cypřiš, tůje, rododendron, cedr, smrk, javor, lípa, bříza a sakura;
- je zde historická památka Boženy Němcové;
- tento park navštěvuje velké množství lidí za účelem rekreace.

Obrázek 35

Obrázek 36

Obrázek 37

Obrázek 38

Obecně se jedná o neoprávněně opuštěný park se zajímavou krajinnou a výškovou odlišností. Vzhled této oblasti není moc příjemný. Lavičky jsou rozbité, chodníky se zhroutily a náměstí, dle mého, postrádá svůj symbol, styčný bod či dominantu. Mým cílem, jak jsem již zmínila, je obnovit přijatelný pohled tomuto místu a připomenout historii.

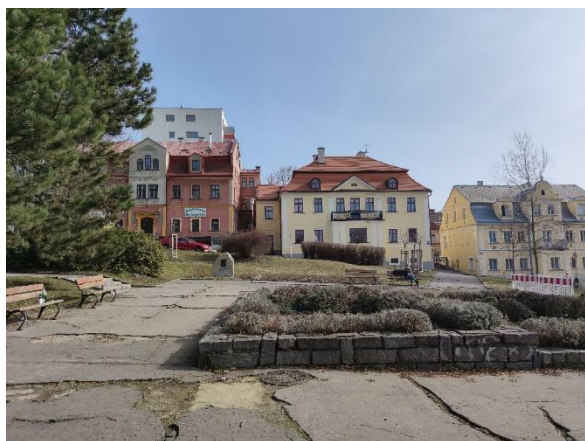
Obrázek 39

Obrázek 40

Obrázek 41

Obrázek 42

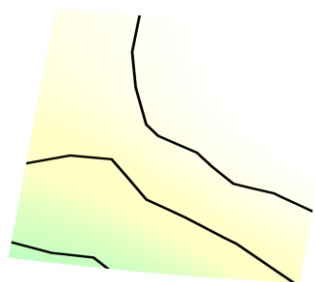

Obrázek 43

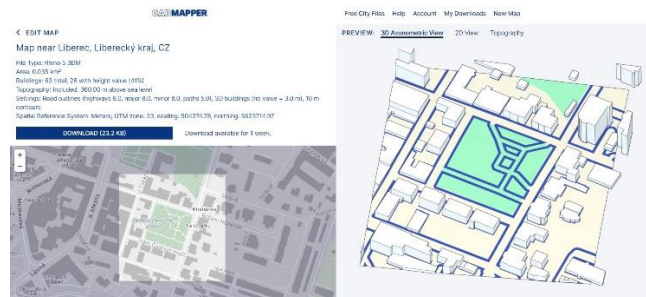

Obrázek 44

Za pomoci Cadmapperu (obr. 45, 46) jsem našla tuto oblast a zjistila, jaký je zde terén a proporce objektů. Dále jsem změřila plochu náměstí a vytyčila jsem body, které jsou pro tento projekt důležité.

Obrázek 45

Obrázek 46

V blízkosti parku se nachází 35 firem. V těsné blízkosti náměstí je hotel, pojišťovna, autoškola, hospoda a samozřejmě obytné budovy; také jsou zde domy, které jsou počítány jako historické památky kultury a architektury. Například dům U dvou sfing. Tento dům se nachází v centrální části památkové zóny a je zástupcem původní klasicistní zástavby liberecké čtvrtě Kristiánov. Jedná se o nejzdobnější dům směrem do náměstí Českých bratří. Dále je zde dům s branou, jeden z mála dochovaných tradičních libereckých klasicistních staveb.

Obrázek 47

Obrázek 48

Obrázek 49

Obrázek 50

Obrázek 51

Kategorie lidí, kteří park navštěvují jsou různé. Jedná se o děti, studenty, dospělé i důchodce. V poledne je v parku mnoho zaměstnanců, kteří pracují v okolních organizacích; Hustota provozu je nízká. V nedávné době byla provedena rekonstrukce jedné části parku, kde se nachází dětské hřiště. Pro mladší návštěvníky v dolní části hřiště je rámová řetězová houpačka, kolotoč, prolézací sestava se skluzavkou a vahadlovou houpačkou. V horní části dětského hřiště je skákací panák, dvě kreslicí tabule a koš na basketbal. Plocha zároveň slouží pro ježdění na odrážedlech, malých kolech nebo hru vybíjené.

Obrázek 52

Obrázek 53

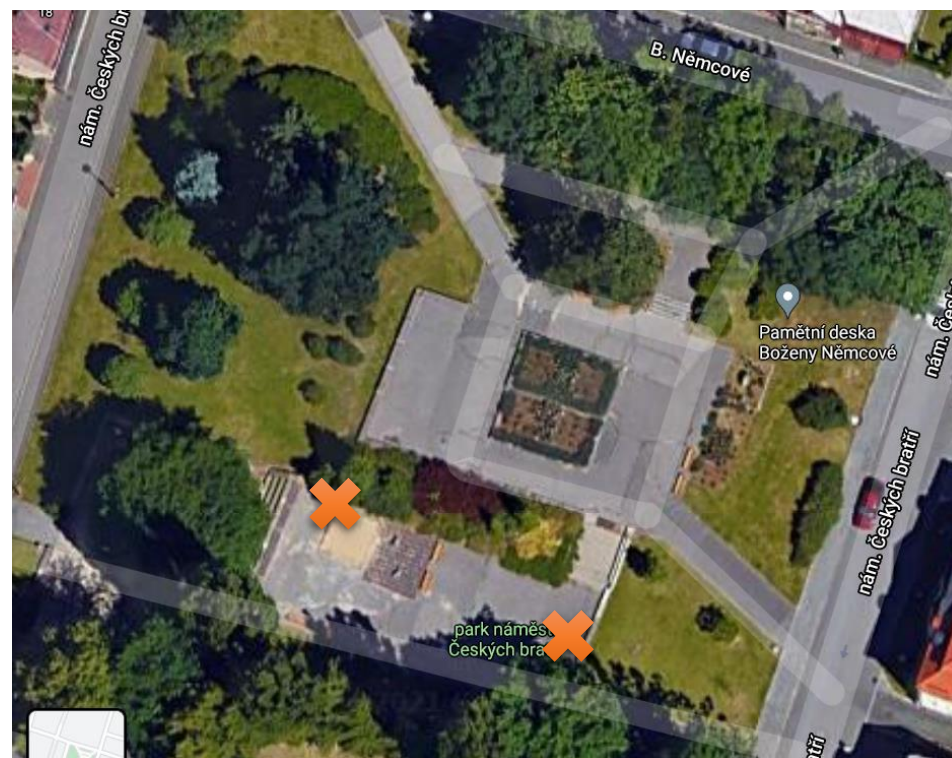

Obrázek 54

Ve svém projektu jsem si dala za úkol zachovat co nejvíce stromů, a to 92 z celkového počtu 97 stromů – to jsou všechny kromě třech borovic a páru cypřišů. Stejně tak chci zachovat spodní část již hotového hřiště s již existujícími prvky.

Obrázek 55

Obrázek 56

PRŮZKUM ZÁJMU MÍSTNÍCH OBČANŮ

Průzkum posloužil k vyhodnocení zájmu případné úpravy a následného využití tohoto veřejného prostoru. Dále jsem zkoumala názory lidí, které jsem potkala v tomto parku. Odpovědi na otázky, které jsem zpracovala konkrétně pro svůj projekt, pomohly najít potřebné informace pro dosáhnutí cílů bakalářské práce.

1. Jak často park navštěvujete?
 - a. Každý den
 - b. Několikrát do týdne / 1 – 3x týdně
 - c. Alespoň jednou týdně
 - d. Méně často
2. Za jakým účelem park navštěvujete?
 - a. Rekreaace (posezení, odpočinek, aj.)
 - b. Aktivní odpočinek (procházka (s dětmi), cvičení (např. jóga), aj.)
 - c. Občerstvení
 - d. Jiné
3. V jakou dobu park navštěvujete?
 - a. Dopoledne (7:00 – 12:00)
 - b. V poledne (na oběd) mezi 11:00 – 13:00
 - c. Odpoledne 13:00 – 18:00
 - d. Večer/v noci (po 18. hodině)

4. Jste spokojeni s tím, jak toto místo nyní vypadá?
 - a. Ano
 - b. Ne
 - c. Je mi to jedno / nemám zájem odpovídat
5. Věděli jste, že tu byl dříve lipový háj a později postaven kostel?
 - a. Ano
 - b. Ne
6. Jaký význam pro vás kostel měl a jak vnímáte jeho zničení?
 - a. Je to škoda, že byl zničen
 - b. Žádný
7. Jaké prvky hřiště byste chtěli zachovat? (houpačka, skluzavka, basketbalový koš, skákací panák, křídové tabule)
 - a. Všechny
 - b. Všechny a nějaké další bych přidal (např. slackline (chůze po laně))
8. Máte zájem zde trávit čas?
 - a. Ano
 - b. Ne
 - c. Ano, pokud by se prostředí zlepšilo.
 - d. Nevím

Průzkum, který byl proveden v pracovní den 24. února 2021, ukazuje, že během dvou hodin tuto oblast navštívilo 65 lidí. Přibližně polovina respondentů park navštěvuje pravidelně 1 – 3x týdně, druhá polovina alespoň jednou týdně. Všichni z nich však v době, kdy je dobrá viditelnost, nikoliv večer či později. Většina z nich přišla na přestávku na oběd nebo si dát pauzu na čerstvém vzduchu. Někteří se jen procházeli s dětmi či byli na cestě z/do zaměstnání, jiní naopak odpočívali na lavičce. Několik lidí zodpovědělo, že místo využívají jako setkávací bod.

Tento průzkum ukazuje, že návštěvníci mají zájem park využívat, ačkoliv povědomí dotazované většiny o historii tohoto místa je téměř žádné. Zmizelý kostel byl povědomý pouze jednomu dotazovanému i přes to, že se v místě parku nachází informační tabule. Informace o zničeném, a tedy zmizelém kostele, vyvolala náznaky lítosti u všech respondentů. I tak je místo oblíbené z důvodu dobrého umístění. Park poskytuje přes den příjemnou atmosféru, která je v centru města velice vítaná. Spousta lidí je tak se stavem místa dobře obeznámená a zvyklá. Zlepšení formou úprav v podobě nových či upravených elementů parku jsou vítána všemi respondenty.

Menší hrstka návštěvníků projevila zájem takovým způsobem, že na otázky odpovídala velice otevřeně. Tato skupina by například uvítala změny v podobě: zařízení vícero odpadkových košů, místa pro chůzi po laně (slackline), aj.

Odnedávna zaniklý evangelický kostel v Liberci připomíná pamětní deska. Ta vyvolala nápady pro vytvoření mobilní aplikace, jejíž návrh je projednáván na městském úřadě v Liberci. Aplikace by lidi zavedla do míst zaniklých nebo přestavěných památek. Díky ní by mohli vidět původní stavbu a přestavby, a aktuální stav přímo na místě. Připomenutí dominanty nejenom vizuálním, ale i fyzickým způsobem by mohlo ještě více zaujmout lidi.

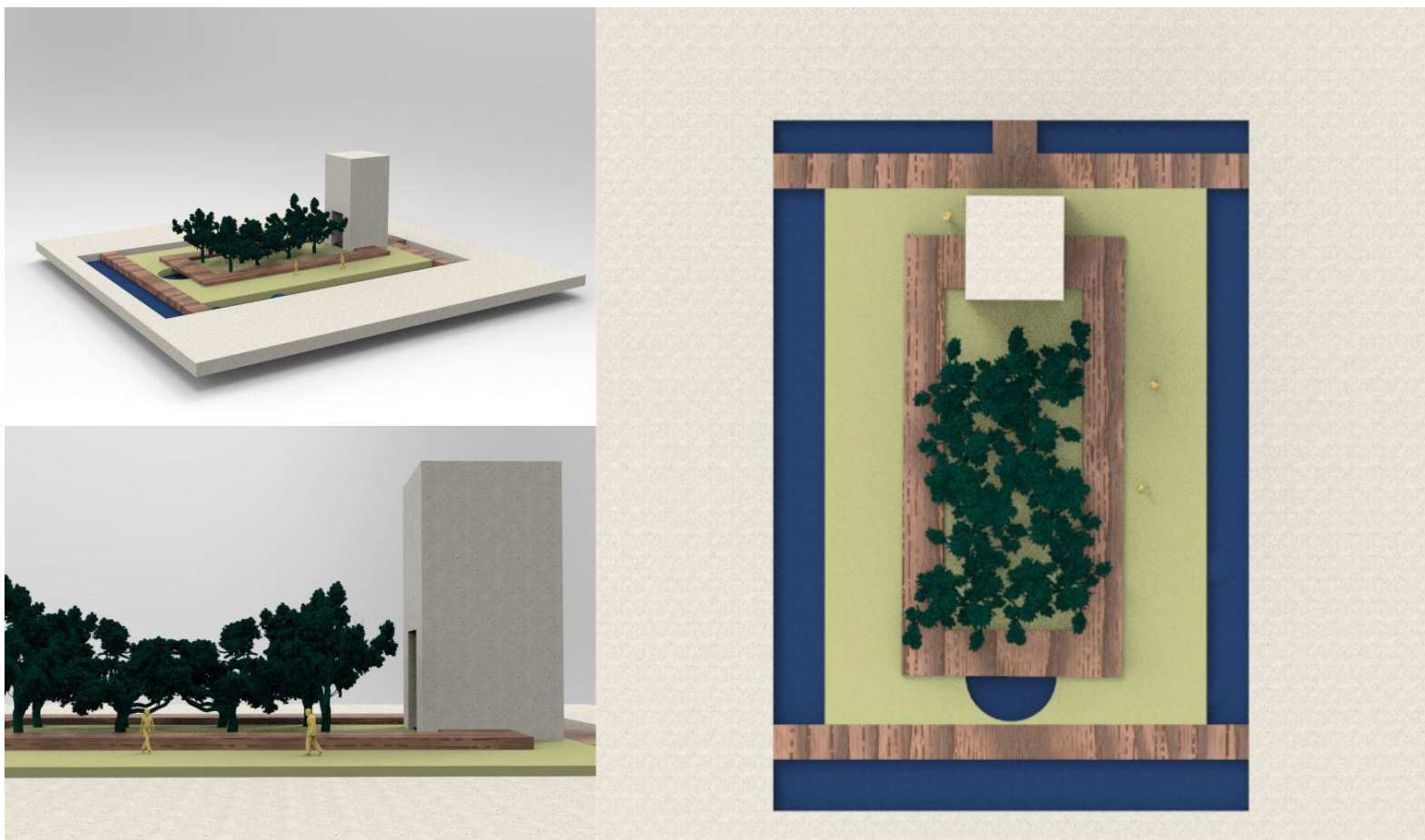
IDEA, EXPERIMENTY A POSTUP ŘEŠENÍ

Dále uvádím postupné tvoření návrhu, při němž jsem procházela několika variacemi, ze kterých vznikla jedna finální.

PRVNÍ NÁPAD

V první variantě jsem našla směr, kterým se držím i v konečném výsledku. Tento směr předpokládá přechod ze současnosti do minulosti. Pomocí nalezené kresby pohledu shora na kostel jsem jej přenesla do moderního pohledu na náměstí. Při pozorování proporcí, ačkoliv ne při zachování tvaru kostela, se nabízí jako první možnost princip postavení dominanty v podobě časového přechodu. Celý povrch byl vyrovnán, reliéf zničen. Po celém obvodu náměstí by vedl vodní kanál, který by nás čas od času rozdělil mezi současností a minulostí – kostelem. Dále bychom pomocí mostů vstoupili na území roku 1932, kde bychom následně měli možnost vstoupit do vnitřní zahrady – zde bychom se pomyslně ocitli v roce 1833, kdy na tomto náměstí nebylo nic jiného než lípy. To by znamenalo, že se za několik okamžiků můžeme přesunout z roku 2021 do roku 1833.

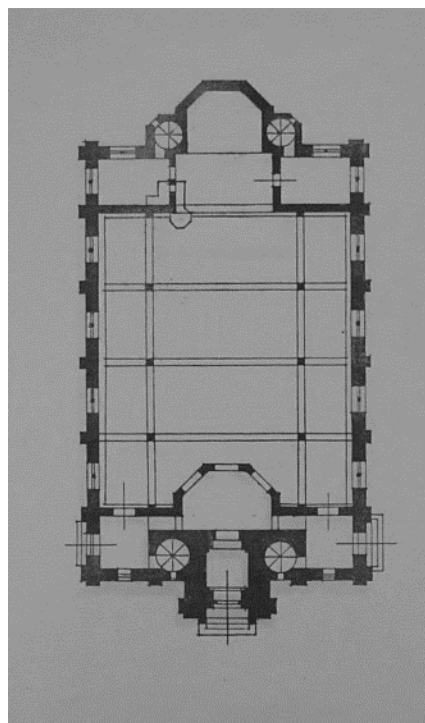
Z mého pohledu bylo nutné zachovat tuto představu cestování v čase. Rovněž byl uplatněn princip stavby kostela, a to: vstup do kostela (v této situaci se jedná o vstup do lipové zahrady), dále trojlodí, které rozdělujeme pomocí stromů, které rozdělují zahradu na tři části (střední a dvě boční). Dále se na konci kostela nachází oltář, který má v projektu funkci fontány.

Obrázek 57

DRUHÝ NÁPAD

Bylo rozhodnuto, že tvar kostela by měl být zachován. To znamená, že všechny prvky půdorysu by měly být realizovány do reality. Při pohledu na obrázky kostela uvidíme, že v kostele bylo mnoho velkých oken, která měla funkci osvětlení místnosti, a proto jsem na těchto místech instalovala pouliční osvětlení. Další možnost zahrnovala vyrovnanou základnu, která byla přítomna v kostele, stejně jako jeho podlaha. Situace byla taková, že jsem chtěla zachovat rovný terén, ale konstrukce by pro toto vyrovnaní byla příliš masivní, takže jsem pracovala více s terénem a umístila prvky podle terénu a pokračovala úpravou prvků, materiálu a jejich funkcí.

Obrázek 58

Obrázek 59

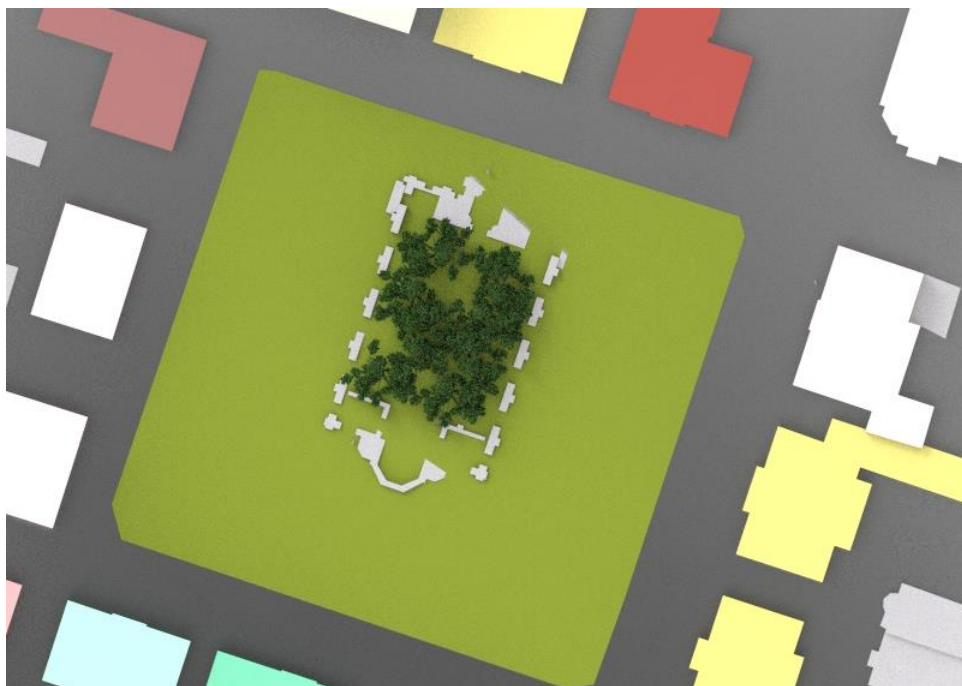
Obrázek 60

Obrázek 61

TŘETÍ NÁPAD

Tato varianta již začala fungovat navzájem s terénem a předpokládala samotné prvky, které sloužily jako připomenutí kostela, ale neměly funkční vlastnosti.

Obrázek 62

Obrázek 63

ČTVRTÝ NÁPAD

Řešení čtvrté varianty bylo usazeno mnohem níže, avšak stále neměla harmonii s prostředím kvůli betonovému vyrovnávání a vybranému materiálu.

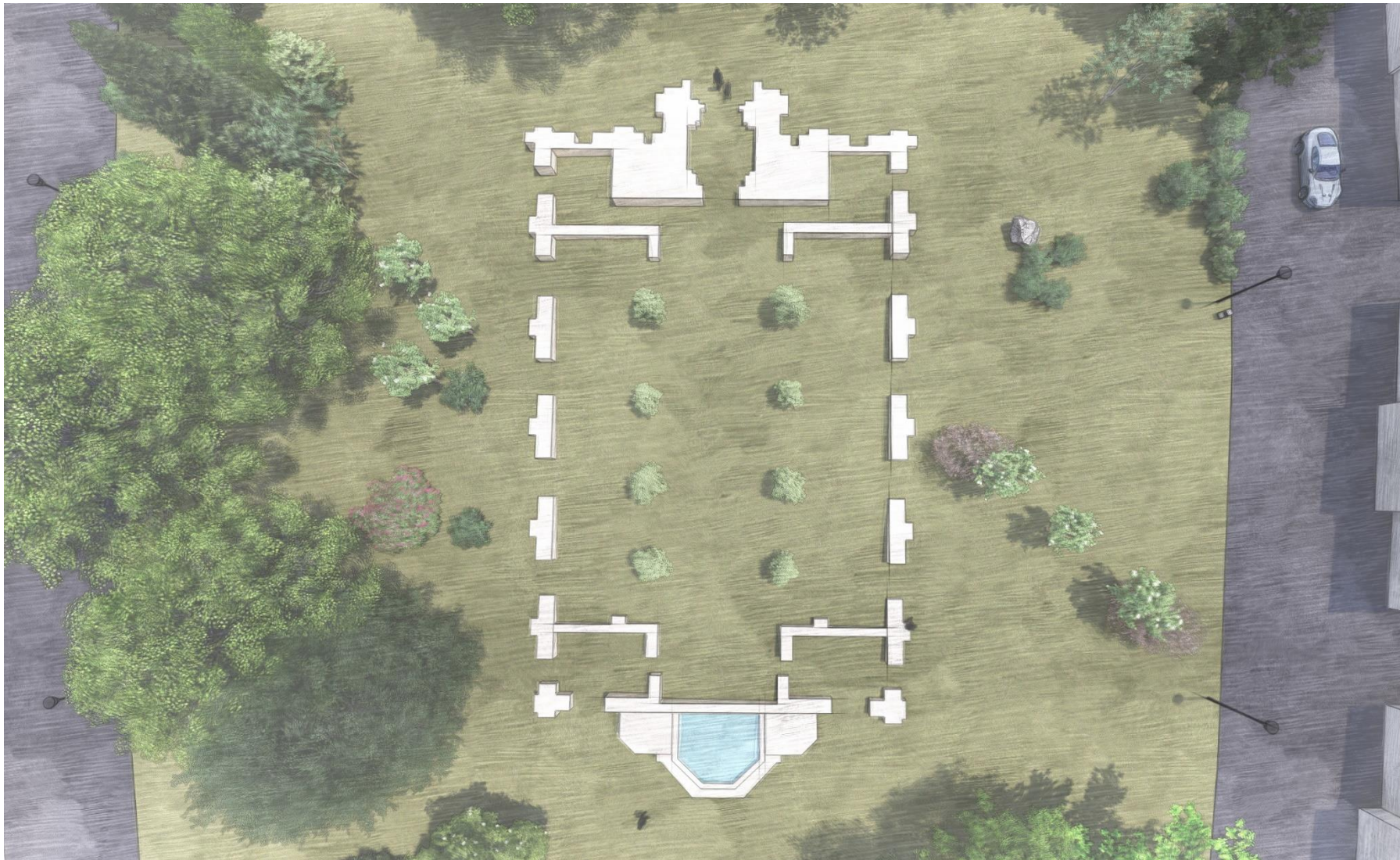

Obrázek 64

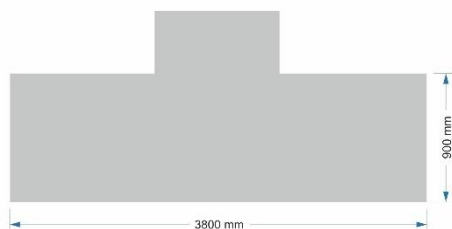

Obrázek 65

FINÁLNÍ NÁPAD

Obrázek 66

Obrázek 67

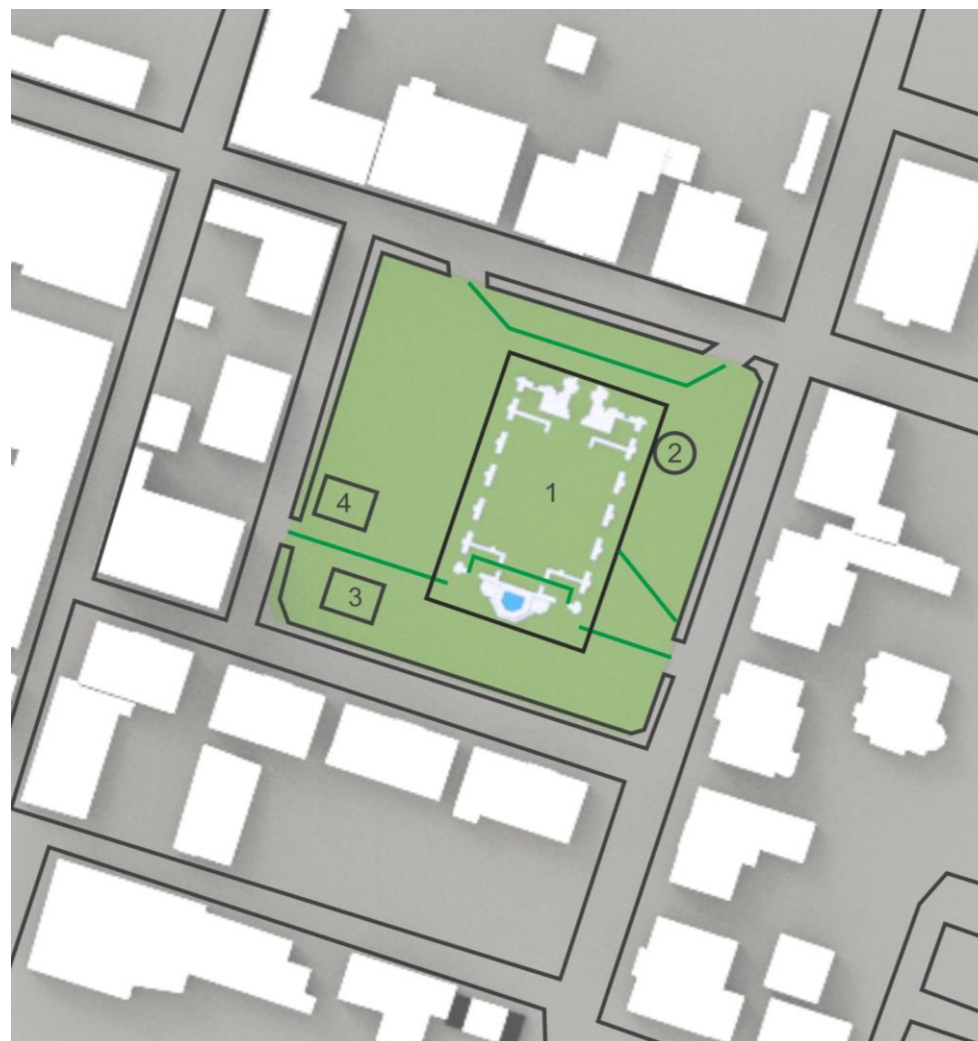
Postupně jsem se propracovala ke konečnému návrhu, který se zdá i z pohledu proveditelnosti nejvhodnější. V parku na náměstí Českých bratří v Liberci, který má plochu 4900 m², je hlavním objektem dominanta, která se nachází na stejném místě, kde byl dříve kostel. Dominantu tvoří betonové prvky půdorysu, které jsou umístěny podle reliéfu a zároveň vypadají harmonicky s prostředím.

Maximální výška prvku je 900 mm, a to v místě, kde je umístěna fontána. Deset bočních prvků se používá jako odpočinkové a sedací elementy. Délka těchto prvků je 3800 mm, což umožňuje odpočinek jednomu až šesti lidem.

Postavení této dominanty je naznačeno pomocí přechodu ze současnosti do minulosti. Půdorys kostela je zapracován v podobě obvodové zídky a laviček. Na jednom konci také tvoří vstup a na druhém místo pro osvěžení – fontánu, která pomyslně přejímá funkci kostelního oltáře. Je to originální prvek pro vytvoření exteriéru v krajinářské výstavbě. Hrají důležitou roli při vytváření mikroklimatu – fungují jako zvlhčovače a ionizátory vzduchu. Voda je zdrojem života na Zemi, a také symbolizuje neúprosné plynutí času.

Ve středu nového kostela je osm lipových stromů, které nám připomínají stromořadí z roku 1833 a také dělí prostor na 3 části, což představuje trojlodní halu. Jedná se o dvě řádky stromů po čtyřech.

Přímo v parku není žádné osvětlení, nicméně park je dostatečně osvětlen okolními pouličními lampami. Park je tak přikrytý stíny a působí vcelku tajemně. Do záchvěvu tajemna bych proto přidala kouzelná světélka – světélka naděje přímo uvnitř fontány v podobě bodových led svítidel.

Obrázek 68

1 – Dominanta, 2 – Pomník Boženy Němcové, 3 – Skluzavka, 4 – Houpačka

Obrázek 69

Obrázek 70

POHLED DO BUDOUCNOSTI

Finální projekt představuje místo, kde je zachováno 92 stromů a keřů, spodní část s dětským hřištěm, a kde vzrostlo 8 nových stromů. Chodníky z betonu o šířce 700 mm jsou nahrazeny kameny, což přidává více přírodního vzhledu a tvoří tak novodobé cesty ve starých a zvyklých směrech.

Na ulici se lidé věnují mnoha aktivitám, z nichž nejčastější je odpočinková chůze. Jiní zde odpočívají, věnují se četbě a konverzaci s přáteli.

Vidíme před sebou upravenou verzi veřejného prostoru, který nám připomíná prvky kostela a jeho okolí. Vidíme zde přechod ze současnosti do minulosti, místo klidu, míru a odpočinku. Ukázalo se, že park dokázal uchovat a připomenout již skoro zapomenutou minulost tohoto historického místa.

Obrázek 71

Obrázek 72

Obrázek 73

Obrázek 74

Obrázek 75

Obrázek 76

Obrázek 77

Obrázek 78

Obrázek 79

Obrázek 80

POUŽITELNÉ MATERIÁLY

Materiály by byly pojaty tradičně vzhledem k prostředí, ve kterém se objekt nachází.

Dominanta by byla tvořena z betonu.

Chodníky by byly tvořeny z kamenů, aby co nejvíce zachránily přírodní funkce. Dalším pozitivem jsou nízké náklady na údržbu a odolávání i extrémním teplotám (od -45 do +60 stupňů Celsia).

Plocha náměstí by byla pokryta přírodním trávnikem.

Obrázek 81

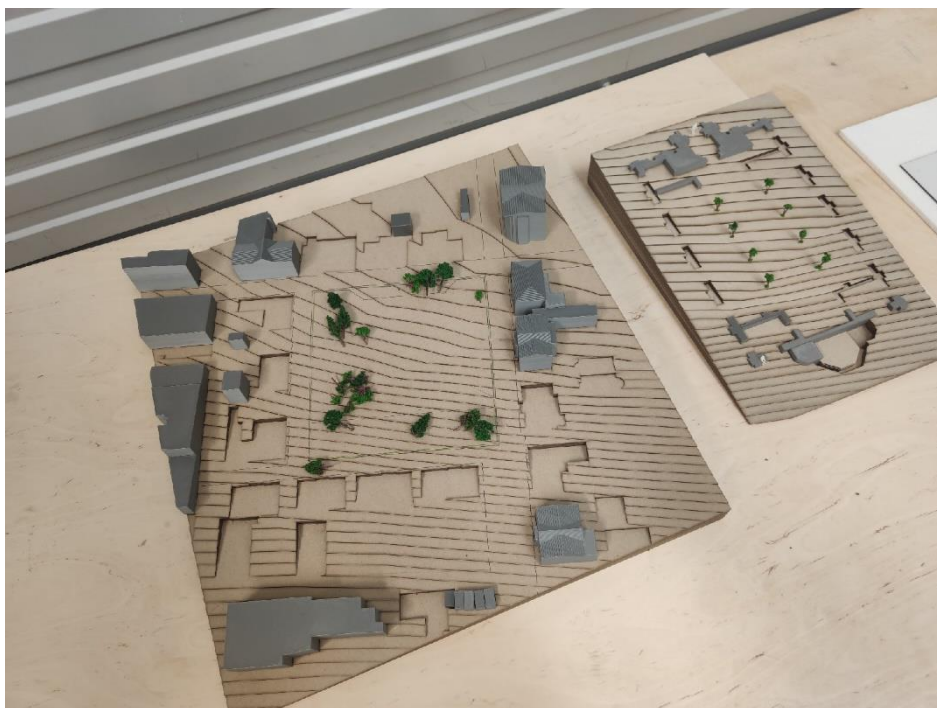
Obrázek 82

ZÁVĚR

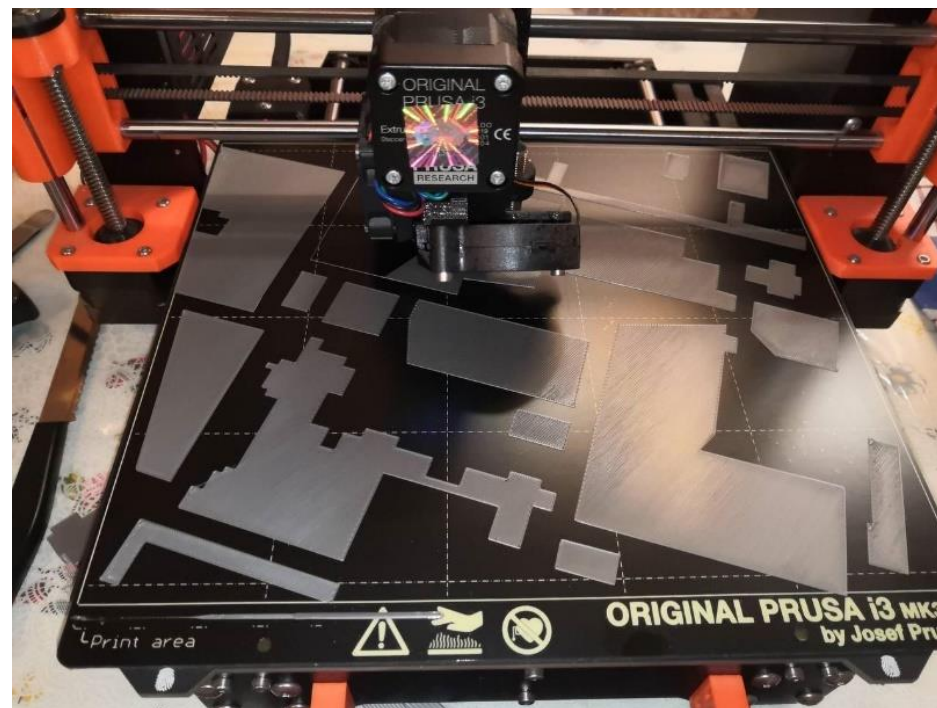
Cílem této práce bylo připomenutí bývalé dominanty náměstí formou umělecké intervence, která je začleněná do celkového využívání náměstí.

Výsledkem mé práce je výtvarný návrh, který připomíná zničenou dominantu náměstí, kterou byl evangelický kostel. Kromě výtvarného řešení byla provedena celková úprava náměstí. Při hledání požadované formy a umístění dominanty bylo navrženo několik vizualizací z nichž vznikla jedna nejsofistikovanější.

Závěrečnou a praktickou částí mé bakalářské práce bylo vytvoření fyzického modelu v měřítku 1:300 a 1:100.

Obrázek 83

Obrázek 84

Obrázek 85

Tento projekt může zlepšit nejenom vizuální pohled, ale i pocity lidí, kteří tam přicházejí, a vrátit tak útulnost části města Liberce.

Použitý software: Rhinoceros, Corel Draw, Lumion, KeyShot

SEZNAM ZDROJŮ

Obrázek 1 - Náměstí Českých bratří v Liberci s novou dominantou

Obrázek 2 - Minoru Yamasaki, Dvojčata

Obrázek 3 - Michael Arad a Peter Walker, Národní památník a muzeum 11. září

Obrázky 4,5 - Alberto Burri, Cretto of Burri

Obrázek 6 - kameny zmizelých

Obrázek 7 - Micha Ullmann, Versunkene Bibliothek

Obrázek 8 - Christian Boltanski, Ztracený dům

Obrázek 9 - Peter Eisenman, Památník holocaustu

Obrázek 10 - Markus Spacio, stará radnice v Liberci

Obrázek 11 - Půdorys staré radnice v Liberci

Obrázek 12 - Tramvajové koleje v Pražské ulici

Obrázek 13 - Část kolejnice v dlažbě v horní části Pražské ulice a v Moskevské ulici

Obrázek 14 - Otakar Švec, pomník Josifu Stalinovi

Obrázek 15 - Vratislav Karel Novák, Pražský metronom

Obrázky 16, 17, 18, 19 - Půdorys Kristiánova

Obrázky 20, 21, 22, 23, 24, 25 - Kristiánov a kostel

Obrázky 26, 27, 28, 29, 30, 31 - Návrh na přestavbu kostela

Obrázky 32, 33, 34 - Zboření kostela

Obrázek 35 - Památka Boženě Němcové

Obrázky 36, 37, 38 - Stromy a keře na náměstí Českých bratří

Obrázky 39, 40, 41, 42, 43, 44 - Současný pohled na náměstí Českých bratří

Obrázky 45,46 - Pohled na náměstí v Cadmapperu
Obrázky 47, 48, 49, 50, 51 - Okolní významné stavby
Obrázky 52, 53, 54 - Současný stav spodní části parku
Obrázek 55 - Vyznačení stromů k odstranění
Obrázek 56 - Vyznačení prvků k odstranění
Obrázek 57 - Skica první varianty
Obrázek 58 - Půdorys kostela
Obrázky 59, 60, 61 - Skici druhé varianty
Obrázky 62, 63 - Skici třetí varianty
Obrázky 64, 65 - Skici čtvrté varianty
Obrázky 66 až 80 - Finální varianta
Obrázky 81, 82 - Materiály
Obrázky 83, 84 - Proces
Obrázek 85 - Finální skica

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1 DOSTUPNÉ Z <https://www.archiweb.cz/en/b/narodni-pamatnik-11-zari-reflexe-absence>
- 2 DOSTUPNÉ Z <https://www.elledecor.com>
- 3 DOSTUPNÉ Z <https://www.mapotic.com/stolpersteine-praha>
- 4 DOSTUPNÉ Z https://www.liveinternet.ru/users/paul_platner/post159029897/
- 5 DOSTUPNÉ Z <http://en.cityzeum.com/p/missing-house>
- 6 DOSTUPNÉ Z https://en.wikipedia.org/wiki/Memorial_to_the_Murdered_Jews_of_Europe
- 7 DOSTUPNÉ Z <https://www.nasliberec.cz/93-mesto-liberec/historie-liberce/2305-star%C3%A1-libereck%C3%A1-radnice>
- 8 DOSTUPNÉ Z <https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/v-roce-1984-jely-liberecke-tramvaje-naposledy-prazskou-moskevskou-a-kolem-radnice>
- 9 DOSTUPNÉ Z <https://life-trip.ru/metronom-praga/>
- 10 DOSTUPNÉ Z <https://liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/42-kristianov>
- 11 DOSTUPNÉ Z <https://liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/147-evangelicky-kostel-v-liberci>
- 12 DOSTUPNÉ Z <https://iqnc.org/blog/evangelskaya-tserkov/>

BIBLIOGRAFIE

- 1 GOODMAN, N.: Jazyk umění. Nástin teorie umění. Praha: Akademia, 2007.
- 2 ФЕЛИСТАК, Ф.: В помощь организаторам парков культуры и отдыха, 1935.
- 3 GHEL, J.: Život mezi budovami. Brno: Nadace Partnerství, 2000.
- 4 KRATOCHVÍL, P.: Městský veřejný prostor. Praha: Zlatý řez, 2015.
- 5 PUČEROVÁ, K.: (ed.) Veřejný prostor CZ, Galerie Jaroslava Fragnera, 2017.
- 6 KARPAŠ, R.: Kniha o Liberci, Dialog, 2004.

CV

Jméno: Uliana

Příjmení: Klishina

Pohlaví: žena

Datum narození: 21. 01. 1996

Národnost: Ruska

Telefonní číslo: +420 776 817 160

E-mail: ulyana_2112@mail.ru

Adresa: Česká republika, 18000 Praha 8, V Holešovičkách 1445/8

Řidičský průkaz: Od 2014 roku, kategorie B, B1, M

Rejstřík trestů bez záznamu

Vzdělání:

Vysoká škola

Technická univerzita v Liberci

Fakulta umění a architektury

Stát Česká republika

Město Liberec

Délka studia 2017-2021

Prague education center

Dvou semestrový

intenzivní kurz českého jazyka pro cizince

Stát Česká republika

Město Liberec

Délka studia 2016-2017

Střední odborná škola

Škola Centrum umění pro nadané děti Severu

Fakulta designu a umění

Stát Ruská Federace

Město Khanty-Mansiysk

Délka studia 2012-2016

Ukončené středoškolské vzdělání

Škola 13

Výtvarné umění

Stát Ruská Federace

Město Noyabrsk

Délka studia 2003-2012

Záliby:

cestování

design

hudba

malba

Znalosti na PC:

Microsoft Excel

Microsoft Word

Corel Draw

Rhinoceros

Key Shot

Lumion

Vegas Pro

Sketch up

InDesign

Illustrator

Adobe Photoshop

